

ELS ORÍGENS DEL DISTRICTE

Ruta pel barri de les Corts

Ajuntament de
Barcelona

El tarannà d'un barri

El districte de les Corts està format pels barris de Pedralbes, de la Maternitat i Sant Ramon i de les Corts, que és el que li dona nom. El barri de les Corts està limitat a l'oest per la gran via de Carles III; al sud per l'avinguda de Madrid, el carrer Berlín i l'avinguda de Josep Tarradellas, i al nord per l'avinguda Diagonal i l'avinguda de Sarrià. Té una població de 45.976 habitants i una superfície de 141 hectàrees.

La primera menció escrita de les Corts es remunta al 1066, al cartulari de Sant Cugat del Vallès. Sembla ser que l'origen del nom prové del llatí *cohors*, és a dir, 'terrenys i cases rústiques', la qual cosa posa de manifest la importància que hi tenien les explotacions agrícoles ja a l'època romana, una rellevància que es mantindria durant l'edat mitjana.

En l'època medieval, la població dispersa en masies s'agrupava entorn de les parròquies. En el cas de les Corts, la població depenia de la parròquia de Sant Vicenç de Sarrià, malgrat que gaudia d'alguns privilegis des del segle IX, com ara el dret a un batlle local propi nomenat pel rei. Les

masies més importants es van construir al peu dels camins que anaven cap a Barcelona i a la vora dels torrents d'aigua: can Calona, can Grau, can Sòl, entre d'altres. Tot aquest conjunt de grans masies i terrenys es coneix com les Corts Velles i actualment no en queda cap vestigi material.

L'octubre del 1836 les Corts aconsegueix l'autonomia municipal i inicia un ràpid procés de desenvolupament urbanístic. A partir del 1845 es veu la necessitat de reordenar el territori i dotar-lo d'espais i equipaments públics, com ara un ajuntament, una església o escoles. És per aquest motiu que algunes famílies de terratinents de les Corts cedeixen terrenys i inicien la construcció de les edificacions necessàries entorn de l'eix de les places de Comas, de la Concòrdia i de Rosés, que conformen la zona que es coneix com les Corts Noves. Aquest procés donarà lloc a una gran explosió demogràfica: de 360 habitants el 1846 es va passar a 2.250 l'any 1877.

A finals del segle XIX i amb l'arribada de la industrialització, van ser moltes les fàbriques que es van instal·lar a la zona, entre

La plaça de la Concòrdia és un dels centres neuràlgics del barri. © Quim Roser

*
**La població va passar
dels 360 habitants de l'any 1846
als 2.250 del 1877**

les quals destacaven les bòbiles, que aprofitaven els grans espais disponibles i el fàcil accés a l'aigua. S'hi han arribat a comptabilitzar unes 250 fàbriques, especialment a les àrees del Camp de la Creu i de Can Batlló, que aleshores formaven part de les Corts. Durant aquesta època també s'hi van construir les vil·les i les grans cases d'estiueig de les famílies burgeses.

Amb el nou pla de l'Eixample d'Ildefons Cerdà i el creixement desbordant de Barcelona, l'any 1897 les Corts s'annexiona a la ciutat i comença una evolució urbanística que ens porta a la realitat que trobem avui en dia.

Amb aquesta ruta volem posar en relleu els orígens del barri de les Corts i la seva trajectòria històrica, destacar-ne aquells episodis que han impactat més en el seu curs i connectar, així, el present amb el relat passat. Com a antic municipi independent, encara conserva el seu tarannà diferenciat i passejar pels seus carrers és passejar, també, per la nostra història.

①

Plaça de Comas

Adreça: **plaça de Comas**

Data d'introducció al nomenclàtor:
1881-1884, aproximadament

Espai totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda, tret de l'àrea de jocs infantils

L'escultura es pot tocar

La seu del districte és un edifici totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda (escales, rampes, ascensors, senyalística i retolació) i amb discapacitat visual (encaminaments, senyalística i retolació)

Espai públic

© Quim Roser

© Quim Roser

La plaça rep el nom de Josep Comas i Masferrer, fill de Dolors Masferrer, propietària dels terrenys on es troba. Som a principis del segle XIX, quan es va decidir començar a crear les estructures necessàries del nou municipi de les Corts, independentitzat de Sarrià des del 1836, per aconseguir convertir l'antic conjunt de masos disseminats en un nucli urbà homogeni. Per fer-ho, calien alguns equipaments bàsics: seu per a l'ajuntament, l'església o el cementiri, i diversos terratinents de les Corts van cedir o vendre terrenys per iniciar-ne la construcció i la urbanització de la zona. En aquests terrenys de la propietària de Can Sòl de Dalt es comença a construir, el 1881, la coneguda com a Casa Consistorial (l'actual seu del districte) i, a partir de l'edifici, s'urbanitza la resta de la plaça que, juntament amb la plaça de

Juntament amb les places de la Concòrdia i de Can Rosés, la plaça de Comas constitueix l'eix que va vertebrar les Corts Noves

la Concòrdia i la de Can Rosés, forma part de l'eix que va vertebrar les Corts Noves.

A la plaça de Comas podem trobar tres elements que retraten diferents trets característics del barri:

La **seu del districte**, inaugurada el 1884 com a ajuntament del poble de les Corts. Obra d'Antoni Rovira i Rabassa, destaca pel coronament superior en forma de frontó, que

imita les antigues construccions gregues. És d'estil neoclàssic i s'organitza al voltant d'un pati central cobert per una claraboia. L'any 1897 les Corts perd la seva independència, s'annexiona a la ciutat de Barcelona, i l'edifici passa a funcionar com a seu de les oficines del Districte de les Corts. L'any 1915 es converteix en caserna de la Guàrdia Civil i no és fins al 1949 que torna a funcionar com a seu administrativa. Actualment hi trobem també l'Oficina d'Atenció Ciutadana, l'Arxiu Municipal de les Corts i un espai expositiu on es fan mostres artístiques i històriques.

Just davant de la seu del districte hi ha l'**estatua de Pau Farinetes**, un pagès amb un got a la mà i la vestimenta típica del segle XIX. Se l'ha relacionat amb Pau Riera i Piera (1850-1921), propietari de Can Farinetes,

una masia situada a la vora de la plaça de Comas. Sembla ser que l'escultura original era de ceràmica i estava situada a l'entrada de l'antic mas. L'any 1989 va ser instal·lada en el seu emplaçament actual. L'escultura és de bronze i és obra de l'escultor Nicolau Ortiz, que va reproduir-ne l'original. Vol ser un record del passat rural i de pagès del barri.

Finalment, hi destaca l'escola **Ausiàs March**. Va ser una petició expressa de Dolors Masferrer, que volia que a la nova plaça de Comas hi hagués una escola per satisfer les necessitats educatives del barri. El primer edifici, de l'any 1893, era d'estil neoclàssic, però les obres del metro van malmetre'n l'estructura i es va haver d'enderrocar i construir de nou. A partir del curs 2020/2021 es convertirà en un institut escola.

2

Plaça de la Concòrdia

Adreça: **plaça de la Concòrdia**

Data d'introducció al nomenclàtor:
1846-1849, aproximadament

Edifici totalment accessible
per a persones amb mobilitat reduïda

Espai públic

© Quim Roser

a

Can Deu

Any de construcció: **1897**

Adreça: **plaça de la Concòrdia, 13**

Equipament parcialment accessible
per a persones amb mobilitat reduïda.
A l'exterior hi ha una plaça d'aparcament
reservada senyalitzada

Sala d'actes amb anell magnètic
fix i ascensor amb senyal visual

Ascensor amb senyal acústic i amb botonera
exterior en relleu i Braille

Serveis parcialment accessibles
per a persones amb mobilitat reduïda

Espai públic

© Quim Roser

Amb la mateixa dinàmica d'urbanització de la plaça de Comas, la plaça de la Concòrdia es va concebre com la plaça de l'església, i s'hi va ubicar la parròquia de Santa Maria del Remei a partir de les donacions de terrenys. La construcció de les places va contribuir a la urbanització dels voltants, amb els importants carrers de Dolors Masferrer i Bosch i del Remei, que comunicaven l'església amb l'ajuntament, els dos centres de poder polític i social de l'època. També hi destacava l'escola, que ja hem vist que era a la plaça de Comas, i el desaparegut Casino Cortsenç, situat al carrer del Remei.

La plaça segueix una estètica típicament vuitcentista i encara avui és un espai tranquil que conserva tot l'encant de l'antic nucli de les Corts. Al voltant de la plaça, els

**Aquí es reunia el veïnat quan
calia resoldre algun conflicte;
per això es va batejar com la
plaça de la Concòrdia**

carrers segueixen un traçat ortogonal. En aquesta zona es va instal·lar el primer forn i el primer apotecari, i és l'àrea urbana més antiga que es conserva de les Corts.

Els habitatges de la plaça i dels carrers adjacents corresponen a l'arquitectura típica de les classes populars del segle XIX: edifici de dues plantes d'obra de totxo massís, grans portals amb llindars semicirculars, ús de la forja, etcètera.

La família cortsenca i burgesa dels Deu tenia un pròsper negoci de destil·lació d'alcohols des del 1874 a les Corts. Hi feien uns licors tan famosos que s'exportaven a Amèrica, i diuen que són l'origen de la dita "armar-se la de Cal Deu", en referència a l'enrenou que hi havia al barri quan els carros venien a carregar botelles per dur-les al port.

L'any 1897 es va construir un palauet a la plaça. L'edifici és obra de l'arquitecte Eduard Mercader i Sacanella i respon a l'estructura típica de casa de l'alta burgesia de l'època: la planta baixa com a zona pública per a les visites, el primer pis (planta noble) per a la família, i les golfes com a habitatge per al servei. Rere la casa hi tenien el magatzem del negoci familiar i la destil·leria.

L'estil és neogòtic i en destaca el treball en ferro de les peces forjades, els vitralls policromats que donen al pati posterior i la torreta amb balcó de la façana principal. Al jardí, on actualment hi ha la cafeteria del centre cívic, trobem un conjunt de llores, palmeres i xiprers, i una petita glorieta amb un pou d'aigua.

La família va liquidar el negoci de l'alcohol l'any 1929. Durant la Guerra Civil, l'edifici va ser la seu dels comitès locals del PSUC i de la FAI. L'Ajuntament el va comprar l'any 1984 amb la idea de convertir-lo en un centre cívic. Dos anys més tard es va inaugurar el centre cívic Can Deu, que actualment centra la seva activitat en el medi ambient, el suport a la creació i la promoció cultural.

②

Parròquia de Santa Maria del Remei

Any de construcció: 1846

Adreça: plaça de la Concòrdia, 1

© Quim Roser

Espai totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Espai públic

L'església es va edificar en terrenys que eren propietat principalment de les famílies Gelabert-Rosés i Closas, però una part pertanyia a la família Comas, que va ser la que posteriorment va pagar la construcció del campanar o torre del rellotge. Es va començar a construir el 1846 i és obra de Josep Oriol Mestres i Esplugas, que també va signar l'ampliació de la Casa Provincial de la Maternitat. L'Ajuntament de Barcelona va cedir les pedres de l'abandonat convent dels franciscans per bastir-ne els fonaments. Per manca de fons, les obres es van allargar fins al 1850, l'any en què es va consagrar el temple. Es tracta de la primera parròquia de les Corts, que fins aleshores depenia eclesiàsticament de Sant Vicenç de Sar-

rià. La construcció va propiciar la urbanització de tota la plaça i la creació d'un nou eix de comunicació cap a la nova carretera de Sarrià a Barcelona, el carrer d'Anglesola. Durant la Guerra Civil, l'església va quedar pràcticament destruïda per un incendi i va ser reconstruïda durant els primers anys de la postguerra per Josep Rodríguez i Lloberas.

L'església es va construir en ple període historicista i és per això que té elements d'estils molt diferents: la rosassa, de l'art gòtic; els arcs de mig punt, del romàntic català, i el frontó, del neoclàssic. El campanar, de quaranta metres d'alçària, és obra d'Antoni Rovira i Rabassa, el mateix arquitecte de la seu del districte, i fa de torre del rellotge.

③

Farmàcia Antiga de les Corts

Any de construcció: 1860

Adreça: plaça de la Concòrdia, 3

© Quim Roser

Local totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Establiment privat amb horaris d'obertura

La plaça de la Concòrdia aviat es va caracteritzar per la vida comercial i per ser punt de trobada de la ciutadania de les Corts. La farmàcia Antiga Oller és un dels establiments més antics que s'ha mantingut obert des d'aleshores. Va obrir les seves portes l'any 1860, en un edifici aixecat l'any 1854, i des d'aleshores ha estat regentada per la família Oller. És coneguda com la Farmàcia Antiga de les Corts. Forma part del catàleg del patrimoni arquitectònic, historicoartístic i paisatgístic dels establiments emblemàtics de Barcelona. L'any 2001 es va reformar en profunditat, però conservant els elements característics de la farmàcia original: el gran taulell de fusta, amb vitrina i marbre blanc de vendes i atenció al públic, l'emmarcat de fusta i la retolació exterior. Hi podem trobar també

Forma part del catàleg d'establiments emblemàtics de Barcelona

alguns elements de la història del món de la farmàcia dels darrers cinquanta anys.

Com a centre neuràlgic de la vida comercial, a la plaça de la Concòrdia hi destaquen altres petits negocis que actualment ja no hi són, com la pastisseria Boages, oberta a la dècada dels quaranta, o la Floristeria de la Plaça, dels anys cinquanta. El petit comerç ha estat clau en l'evolució i la vida del barri des dels seus orígens fins a l'actualitat.

3

Cristalleries Planell

Any de construcció: 1913

Adreça: carrer del Doctor Ibáñez, 38

Equipament totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Ascensor amb senyal acústic i botonera exterior en relleu i braille

Ascensor amb senyal lluminós

Serveis accessibles per a persones amb mobilitat reduïda

Espai públic amb horaris d'obertura

© Quim Roser

© Quim Roser

Les Cristalleries Planell van ser una fàbrica de vidre artístic construïda l'any 1913 i que va funcionar fins al 1957. Fou una de les més importants d'aquest sector a tot Europa pel que fa a la fabricació de llums de vidre, copes o jocs de tocador. L'empresa va ser fundada per Leopoldo Planell i Porqueras i era un dels conjunts fabrils més importants de les Corts a principis del segle XX.

L'edifici, obra de l'arquitecte Josep Graner i Prat, tenia dues plantes i s'hi diferenciava la part del taller, una botiga i les oficines d'administració, avui desaparegudes. L'entrada principal, pel carrer d'Anglesola, destaca per la reixa de ferro forjat amb formes vegetals i pel rètol de trencadís de ceràmica que anunciava les

Cristalleries Planell. Altres elements importants eren el terrat pla amb claraboies, que permetien l'entrada de llum als tallers i els grans finestrals de la façana. La ubicació al carrer d'Anglesola era estratègica: era la via amb millor connexió a la nova xarxa elèctrica i comunicava el centre de les Corts Noves amb la carretera de Sarrià a Barcelona; de fet, des del 1879, el recorregut del primer tramvia de les Corts s'iniciava aquí.

L'any 1925 els infants que hi treballaven, encapçalats per Francesc Pedra, van declarar l'anomenada "vaga dels nens", a la qual més tard se sumarien moltes altres fàbriques de tota la província de Barcelona. Denunciaven l'explotació que patien i reivindicaven cobrar les hores extres. La

S'hi va iniciar la vaga d'infants del 1925, que reclamaven cobrar les hores extres

fàbrica va ser col·lectivitzada durant la Guerra Civil, però el règim franquista la va tornar a mans de Leopold Planell. Als anys quaranta va viure la seva màxima esplendor, amb una plantilla d'unes quatre-centes persones, i se'n va fer una gran ampliació. L'any 1957, quatre anys després de la mort de Planell, la fàbrica va tancar les portes.

Amb l'obertura del carrer d'Europa, una part de la construcció va desaparèixer,

però actualment se'n conserva el cos principal, de 1.600 m². El gener del 2017 es va inaugurar com a equipament municipal, amb les seus de l'Aula de Formació d'Adults i del Centre de Normalització Lingüística, el primer Espai d'Entitats del districte i el servei de Barcelona Activa a les Corts, incorporat a finals de 2019. La remodelació, que va respectar els elements patrimonials de la façana, va introduir millores per aconseguir una alta eficiència energètica pel que fa a la llum, la ventilació i la climatització. Així, l'aire exterior hi entra per unes xemeneies i passa per un subterrani a temperatura estable des d'on es distribueix a tot l'edifici. El terra radiant s'escalfa gràcies a una bomba de calor geotèrmica. També es recull l'aigua de la pluja, que es fa servir per regar i netejar.

4

Masia de Can Rosés

Any de construcció: 1716

Adreça: plaça de Can Rosés

Visible des d'un espai totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

No visitable

© Quim Roser

La masia de Can Rosés era un dels molts masos que hi havia a les Corts i actualment és una de les tres masies que es conserven d'aquest passat rural. Construïda l'any 1716, estava situada al camí que comunicava les Corts amb Sarrià, sobre les ruïnes de l'antic mas Vinyals.

A finals del segle XIX, els Gelabert, propietaris de la masia, van ser una de les famílies que van cedir terrenys per urbanitzar tota la zona de les Corts Noves. L'any 1900, Joaquim Gelabert va decidir reformar la masia per donar-li un aspecte més residencial i urbà. Hi va fer un jardí, va esgrafiir-ne la façana amb motius vegetals i geomètrics i amb dos rellotges de sol, i hi va instal·lar aigua corrent. Té dues entrades a la façana principal amb llindes de pedra i dos balcons.

Als anys vuitanta, quan els Gelabert es van vendre una part dels terrenys per a la construcció del centre comercial de L'illa Diagonal, es va arribar a l'acord de conservar la masia.

L'any 1992 es va decidir adaptar-la com a equipament públic i es va convertir en la biblioteca Can Rosés, nascuda a partir de la Biblioteca Popular de les Corts. Al costat es van construir les noves escoles Ítaca i Santa Teresa de Lisieux. L'any 2017, la biblioteca va tancar les portes i va traspasar la totalitat del seus fons a la biblioteca Montserrat Abelló, i va obrir de nou, i de forma provisional, com a Escola Anglesola mentre durin les obres de construcció d'una nova escola que se situarà al carrer de Numància.

5

Jardins de Magalí

Any de construcció: 1934

Adreça: carrer de Vallespir, 194

Data d'introducció al nomenclàtor: 2019

Espai parcialment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Espai públic

© Quim Roser

Els jardins de Magalí ocupen uns 6.800 m². La seva història es remunta al segle XIX, quan el terreny formava part dels jardins de la finca de can Gasparó, propietat de la família Cuiàs. L'any 1934 l'Ajuntament va comprar la masia i hi va instal·lar l'escola pública Duran i Bas, a més d'uns jardins públics que van ser batejats amb el nom de Magalí. L'any 1939 se'ls va canviar el nom pel de jardins de les Infantes, però l'any 2019 la Ponència del Nomenclàtor de Barcelona va aprovar-ne, a proposta del ple de les Corts, recuperar el nom original durant la Segona República.

La major part de l'arbrat actual formava part de l'antic jardí particular; hi trobem cedres de l'Himàlaia, plàtans, pins blancs o palmeres de ventall. A l'àrea de jocs infantils hi ha per-

sonatges com la Girafa Ona, de Roser Capdevila, la il·lustradora de Les Tres Bessones. També s'hi poden practicar esports com la petanca, el ping-pong i el bàsquet.

L'estadi del Barça va estar situat a la travesera de les Corts, a la vora d'aquest espai, entre els anys 1922 i 1957. De fet, el malnom de culers prové del disseny d'aquest estadi: les grades no eren tancades i des del carrer es podia veure els espectadors d'esquena.

A prop hi podem trobar el Pi de les Corts, que forma part d'un conjunt de pins plantats el 1836 a l'actual travessera de les Corts, i que era el lloc de trobada dels aficionats del Barça quan anaven al camp. Una reurbanització posterior va fer que se n'arrenquessin la majoria, però la pressió veïnal va aconseguir conservar aquest.

6

Passatge de Tubella

Adreça: **passatge de Tubella**

Data d'introducció al nomenclàtor: **1926**

© Quim Roser

Espai totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Espai públic

En l'època d'esplendor de les indústries de les Corts, com la de Benet i Campabadal, es va fer necessària l'edificació de tota mena d'habitatges destinats als treballadors. L'any 1925, Joan Tubella va comprar uns terrenys per segregar-los en diferents parcel·les per construir-hi i vendre-les després a terminis. Li va encarregar a l'arquitecte Antoni Pons i Domínguez el disseny d'un seguit d'habitatges d'una certa qualitat per a treballadors qualificats i comerciants.

El passatge es va mantenir inalterable fins als anys setanta, quan es van començar a vendre algunes cases per construir-hi blocs d'edificis, en plena època d'especulació urbanística, amb l'alcalde Porcioles. Finalment, es va considerar que el conjunt era un bé cultural d'interès local i avui dia gaudeix de protecció; està prohibit, per exemple, fer-hi grans modificacions a l'exterior. Als dos extrems del carreró hi ha una tanca per barrar el pas a la nit, però normalment el veïnat prefereix deixar-la oberta, ja que el passatge uneix els importants carrers d'Evarist Arnús i de Novell.

7

Biblioteca Montserrat Abelló i Ateneu de Fabricació de les Corts (Antiga fàbrica Benet i Campabadal)

Any de construcció: **1924**

Any d'inauguració: **2018**

Adreça: **carrer dels Comtes de Bell-lloc, 192-200**

© Quim Roser

Equipament totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

La biblioteca disposa d'un fons de llibres amb lletra gran i audiollibres, lupes de mà i de taula, i d'un programari informàtic accessible per a persones amb discapacitat visual

Serveis accessibles per a persones amb mobilitat reduïda

L'Ateneu de Fabricació ofereix acompanyament per idear i prototipar projectes de fabricació digital inclusivament i accessibles. Per a més informació, consulteu: <https://ajuntament.barcelona.cat/biblioteques/bibmontserratabello> i <https://ajuntament.barcelona.cat/ateneusdefabricacio/ca/ateneu-de-fabricacio-les-corts/>

Espai públic amb horaris d'obertura

Construïda l'any 1924, la fàbrica Benet i Campabadal produïa teixits de seda. Aviat va destacar per la qualitat dels seus productes i va participar, l'any 1929, en l'Exposició Internacional de Barcelona. L'any 1936, amb la Guerra Civil, la fàbrica va ser col·lectivitzada i va passar a dedicar-se al proveïment de material bèl·lic. Amb el franquisme es va tornar al tèxtil i als anys cinquanta va viure l'època de màxima esplendor. Els treballadors i, especialment, les treballadores, tenien unes condicions laborals dures i, per evitar conflictes, el propietari, Gabriel Benet, promovia activitats socials i festives. Després de la seva mort, el 1984, la fàbrica tanca i l'edifici passa a mans de l'Ajuntament, que li dona diferents usos, des del de magatzem fins al de seu de la Fundació Centre del Vidre.

La remodelació de l'edifici per convertir-lo en equipament va guanyar el premi Bonaplata de rehabilitació l'any 2018

Després d'una important rehabilitació per posar en valor l'antiga construcció i assolir alts nivells de sostenibilitat energètica, l'any 2018 es va inaugurar com a biblioteca. A proposta de la Taula de Dones de les Corts, el Districte li va donar el nom de l'escriptora Montserrat Abelló i Soler. És també la seu de l'Ateneu de Fabricació de les Corts, un espai de creació i formació vinculat a la tecnologia i a la fabricació digital en 3D.

8

El Camp de la Creu

Adreça: plaça del Carme

Espai totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Espai públic

© Quim Roser

L'antic barri del Camp de la Creu es va aixecar sobre l'antiga partida medieval de la Magòria i es va començar a urbanitzar l'any 1880 amb una configuració plenament industrial. Era un dels quatre districtes en què es dividia l'antic municipi de les Corts. En pocs anys, s'hi va obrir un seguit de fàbriques, com la de botons de Josep Valentínez i Guasch i la d'hules i vernissos Castells el 1874.

Així, es va anar modificant el traçat urbanístic i es van obrir els carrers de Morales i de Jordà (avui del Montnegre) i l'actual plaça del Carme (primer anomenada de la Llibertat), el centre neuràlgic de la zona. Tot i que les primeres construccions són del 1880, no és fins a principis del segle XX que s'inicia un gran moviment de població cap

El Camp de la Creu rep el nom de l'antiga creu de terme medieval ubicada a la zona, coneguda com la Creu de la Magòria

a la zona, fet que comporta l'edificació de noves cases. Hi podem destacar, per exemple, les escultures incrustades d'un cap de boc i d'un altre de cavall en una façana del carrer de Morales, en al·lusió a l'antiga cavallerissa per als animals de tracció. D'altra banda, l'urbanisme i l'arquitectura de tota la zona del Camp de la Creu és similar a la del passatge de Tubella, ja que també van venir a instal·lar-s'hi obrers qualificats de les fàbriques de l'entorn.

9

Colònia Castells

Data de construcció antiga colònia:
al voltant dels anys vint

Adreça: carrers d'Entença, Montnegre,
Equador i Taquígraf Serra

Espai totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Espai públic

© Quim Roser

A l'entorn del Camp de la Creu es va instal·lar, l'any 1874, la fàbrica d'hules i vernissos Castells. Als anys vint començà una etapa de gran creixement industrial i demogràfic de tota la zona i el 1923 es va iniciar la construcció del que es coneixerà com la Colònia Castells, una colònia industrial que, a diferència de les cases del passatge de Tubella, estava formada per habitatges destinats a les famílies obreres: l'indret va ser pioner pel que fa a les anomenades "cases barates", construïdes en temps rècord per allotjar, a preus baixos, la classe obrera. Es tractava de cinc petits carrers amb cases d'una única planta de 30 m² on vivien una mitjana de cinc o sis persones.

Amb els anys, una dinàmica d'autoconstrucció va fer que el conjunt arribés a

El febrer del 2018 es va iniciar un procés participatiu per proposar el futur urbanístic de la zona

aplegar una població d'unes vuit-centes persones. A finals del segle XX es començà a fragmentar amb l'obertura del carrer d'Entença i la urbanització de la zona. L'any 2002 es va aprovar el nou pla urbanístic i la colònia va quedar encerclada per blocs d'edificis. Posteriorment, s'han anat deruint les antigues cases per construir-hi zones verdes i equipaments. El febrer del 2018 es va iniciar un procés participatiu per proposar com ha de ser la futura zona verda pública de més de 8.000 m².

Nou paradigma urbanístic i comercial

Mercat de les Corts. © Quim Roser

Torres Trade. © Quim Roser

Amb l'annexió de les Corts a Barcelona l'any 1897 s'inicia una època de canvis urbanístics a la zona. En destaca l'obertura de l'avinguda Diagonal, iniciada ja l'any 1860 i amb un procés d'urbanització que es va allargar fins al segle XX; la construcció del Palau Reial o la celebració d'esdeveniments, com el Congrés Eucarístic del 1952, la van convertir en una de les zones de preferència per instal·lar-hi seus de grans empreses o institucions i centres comercials, de negocis i universitaris destacats. Als seixanta, amb Porcioles d'alcalde, s'hi produeix un boom urbanístic que transforma el paisatge encara poblat de masies en un de nou, amb predominança de gratacels. L'última fita històrica d'aquest procés va ser l'obertura, entre els anys 1968 i 1973, de la gran via de Car-

les III, que va suposar, però, l'aixecament d'una frontera dins del barri històric. La lluita veïnal va aconseguir que, a partir del 1994, s'iniciés el cobriment de la ronda del mig per obtenir un espai integrat que servís per relacionar les dues bandes de la via. De tot aquest procés cal destacar alguns edificis per la seva importància arquitectònica o social:

10. Mercat de les Corts. L'any 1961, amb el creixement demogràfic de l'àrea, es va fer necessari construir un mercat en una antiga zona de camps al costat del nucli de les Corts. El 1993 es va ampliar per l'augment de botigues i de clientela i l'any 2007 se'n va millorar l'accessibilitat i es va transformar la façana, que ara queda oberta a la travessera de les Corts.

Roca Barcelona Gallery. © Quim Roser

L'Illa Diagonal. © Quim Roser

10. Mercat de les Corts

Equipament accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Serveis accessibles per a persones amb mobilitat reduïda

Repartiment a domicili amb la col·laboració de l'Associació Les Corts per a la Inserció Laboral (Alcil). Per a més informació, consulteu: www.mercatdelescorts.cat/cat/el-mercat/serveis

11. Torres Trade

Visible des d'un espai totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

12. Roca Barcelona Gallery

Espai totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Serveis accessibles per a persones amb mobilitat reduïda

13. L'Illa Diagonal

Espai totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda. Cadires de rodes disponibles per a les persones que en necessitin

Serveis accessibles per a persones amb mobilitat reduïda

11. Torres Trade. Construïdes entre els anys 1966 i 1968 als terrenys de les masies de les Corts Velles de can Grau i can Calopa, aquestes quatre torres d'oficines són obra de l'arquitecte Josep Antoni Coderch i estan molt influenciades per l'estil dels gratacels de Nova York. El conjunt està format per un únic cos de dues plantes d'on neixen les torres, amb una planta de creu lobulada que fa que la façana sigui ondulada. La singularitat de l'edifici va permetre que se superés l'alçària màxima permesa per les ordenances municipals.

12. Roca Barcelona Gallery. Inaugurat l'any 2009, és una de les darreres mostres d'arquitectura contemporània a les Corts. El Roca Barcelona Gallery, obra de l'estudi Office of Architecture in Barcelona, és un espai corporatiu de l'empresa Roca per fer-

hi exposicions, conferències i tallers. La façana de vidre permet l'entrada de llum, però no que se'n vegi l'interior des del carrer. Es tracta d'un edifici intel·ligent amb control domòtic de llums i espais.

13. L'Illa Diagonal. Ocupa el terreny del mas de can Rosés, el convent de les carmelites i l'antic hospital de Sant Joan de Déu. Se'n va fer un concurs internacional d'idees, ja que el projecte havia de combinar les necessitats municipals, els espais públics del barri i la creació d'espais privats. Finalment, el 1990 van començar les obres de la mà de Rafael Moreno i Manuel de Solà-Morales. El conjunt consta d'un hotel, un centre de convencions, una sala de festes, un centre comercial i oficines. Va comportar l'obertura de nous carrers i d'un pas soterrat per la Diagonal.

Barri viu

Les Corts és un barri viu amb uns carrers que mostren tota la història viscuda per la seva població. A través d'aquesta ruta hem viatjat des del vestigi i el record de les primeres masies de les Corts Velles, avui desaparegudes, fins als edificis més moderns i sofisticats a prop de la Diagonal, passant per les construccions de les Corts Noves, que ens recorden temps llunyans però que estan plenament adaptades al segle XXI gràcies a l'aplicació de criteris de sostenibilitat i accessibilitat, com l'edifici de les Cristalleries Planell o la biblioteca Montserrat Abelló.

El pas a la modernitat ha portat innovació, moviment i nova població al barri, però no n'ha modificat l'essència ni el tarannà, i ha conservat l'estructura urbanística embrionària al voltant de les places de Comas, la Concòrdia i Rosés, eixos emblemàtics del barri.

Les Corts, però, no s'acaba aquí, i aquesta ruta ha estat només un petit tast del que s'hi pot veure. Us convidem a visitar-ne molts altres espais singulars i destacats: carrers amb construccions típiques industrials per a famílies obreres, com les del carrer de l'Aviació (14) o de la zona del Prat d'en Rull (15); la torre Atalaya (16), construïda l'any 1971 amb una façana irregular de setanta-un metres d'alçària, característica de l'anomenada Escola de Barcelona; la plaça de les Corts (17), amb el canal d'aigua que la

El pas a la modernitat ha portat innovació i nova població al barri, però no n'ha modificat l'essència

travessa creant salts; el jardí vertical (18) del carrer de Berlín cantonada amb el del Marquès de Sentmenat, i que funciona com a pulmó verd del barri i refugi per a ocells i espècies vegetals; la plaça del Sòl de Baix (19), on actualment hi ha una zona verda que havia estat un antic complex poliesportiu del Barça fins al 1932, quan l'Asociación Hípica Galguera Deportiva de Catalunya hi va construir un canòdrom i una hípica, o els jardins dels Doctors Dolsa (20), inaugurats l'any 2003, on l'aigua té un paper fonamental.

- *Itineraris. Les Corts. Des de l'època medieval fins al segle XX*, de Lluís Bou. Ajuntament de Barcelona, 2005.
- *Itineraris. Les Corts 2. El pas a la modernitat*, de Lluís Bou. Ajuntament de Barcelona, 2005.
- *Les Corts. Memòria del passat industrial*, de Mercè Tatjer, Antoni Vilanova, Yolanda Insa. Ajuntament de Barcelona, 2005.
- *Masies de les Corts*, d'Imma Navarro. Ajuntament de Barcelona, Districte de les Corts, 1993.

16

Torre Atalaya. © Quim Roser

19

Plaça del Sòl de Baix. © Quim Roser

20

Jardins dels Doctors Dolsa. © Quim Roser

ELS ORÍGENS DEL DISTRICTE

Barri de les Corts

Distància: 2 km (entre els punts 1 i 9)

Temps estimat: 1 h

1. **Plaça de Comas**
2. **Plaça de la Concòrdia**
3. **Cristalleries Planell**
(carrer del Doctor Ibáñez, 38)
4. **Masia de Can Rosés**
(plaça de Can Rosés)
5. **Jardins de Magalí** (carrer de Vallespir, 194)
6. **Passatge de Tubella**
7. **Biblioteca Montserrat Abelló i Ateneu de Fabricació de les Corts (Antiga fàbrica Benet i Campabadal)**
(carrer dels Comtes de Bell-lloc, 192-200)
8. **El Camp de la Creu** (plaça del Carme)
9. **Colònia Castells** (carrers d'Entença, Montnegre, Equador i Taquígraf Serra)
10. **Mercat de les Corts**
(travessera de les Corts, 215)
11. **Torres Trade**
(gran via de Carles III, 86-94)
12. **Roca Barcelona Gallery**
(carrer de Joan Güell, 211, 213)
13. **L'Illa Diagonal**
(avinguda Diagonal, 557)
14. **Carrer de l'Aviació**
15. **Zona del Prat d'en Rull**
(carrer del Prat d'en Rull)
16. **Torre Atalaya**
(avinguda de Sarrià, 71)
17. **Plaça de les Corts**
18. **Jardí Vertical**
(carrer del Marquès de Sentmenat, 96)
19. **Plaça del Sòl de Baix**
20. **Jardins dels Doctors Dolsa** (carrer de Fígols amb carrer de la Pobla de Lillet)

